

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 318/2022-29

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného JUDr. Jánom Augustínom, advokátom, Štefana Králika 69, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 2 CbZm 57/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 2 CbZm 57/2017 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Bratislava V **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 2 CbZm 57/2017 konal bez zbytočných prietahov.
3. Okresný súd Bratislava V **j e p o v i n n ý** zaplatiť sťažovateľovi primerané finančné zadostučinenie **3 000 eur**, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Bratislava V **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **384,08 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu elektronicky 27. októbra 2021 domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na prerokovanie veci

bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava V (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd“) v konaní označenom v záhlaví tohto nálezu. Navrhol, aby ústavný súd vyslovil porušenie označených práv podľa ústavy a dohovoru, prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov a priznal mu primerané finančné zadost'učinenie v sume 5 000 eur a náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 318/2022-14 z 2. júna 2022 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť vo vymedzenom rozsahu na ďalšie konanie a vo zvyšnej časti ju odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ doručil 9. decembra 2017 okresnému súdu návrh na vydanie platobného rozkazu, ktorým sa domáhal zaplataenia zmenky v sume 159 859,96 eur s príslušenstvom. Konanie je okresným súdom vedené pod sp. zn. 2 CbZm 57/2017 a ku dňu podania ústavnej sťažnosti nebolo právoplatne skončené.

4. Zo sťažovateľom predneseného skutkového stavu a z priložených dôkazov vyplýva, že sťažovateľ zaplatil súdny poplatok za podanie predmetného návrhu, ako aj súdny poplatok za podanie návrhu na nariadenie zabezpečovacieho opatrenia, ktorý súdu doručil 2. apríla 2018. Dňa 4. apríla 2018 sťažovateľ požiadala o vrátenie súdneho poplatku z dôvodu, že sa na neho ako spotrebiteľ a vzťahuje osobné oslobodenie od platenia súdnych poplatkov, a o tejto žiadosti okresný súd aj napriek opakovanej žiadosti zo 6. februára 2020 dosiaľ nerozhodol.

5. V dôsledku nečinnosti okresného súdu v napadnutom konaní sa sťažovateľ 26. júna 2020 a opakovane 27. apríla 2021 obrátil na predsedníčku súdu so sťažnosťou na prietahy v konaní. Ako vyplýva z upovedomenia predsedníčky okresného súdu zo 16. júla 2020, už prvá sťažnosť bola vyhodnotená ako dôvodná. Rovnako tak z odpovede predsedníčky z 13. mája 2021 vyplýva, že jeho sťažnosti vyhovel a vyvodila zodpovednosť za spôsobené prietahy v konaní, pričom uskutočnila ďalšie potrebné kroky (prerozdelenie veci novému zákonnému sudcovi a nariadenie rekonštrukcie súdneho spisu) na ich elimináciu a odstránenie.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ podal proti postupu okresného súdu v napadnutom konaní ústavnú sťažnosť, v ktorej namieta neprimeranú dĺžku napadnutého konania v súvislosti s neefektívnym postupom, resp. nečinnosťou okresného súdu v predmetnom konaní, ktoré trvá už takmer 4 roky (ku dňu podania ústavnej sťažnosti, pozn.). Tvrdí, že v konaní dochádza k zbytočným a celkom zjavným prietahom, čoho dôkazom je aj skutočnosť, že síce okresný súd uznesením z 2. mája 2018 zamietol jeho návrh na nariadenie zabezpečovacieho opatrenia, ktoré však Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“), rozhodujúc o odvolaní sťažovateľa, 23. júla 2018 zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie, ale okresný súd mu ani nedoručil predmetné uznesenie odvolacieho súdu, ani ďalej vo veci nekonal.

7. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti poukazuje aj na tú skutočnosť, že 27. apríla 2021 zobral svoj návrh v celom rozsahu späť, o ktorom okresný súd ani po pridelení veci novému zákonnému sudcovi dosiaľ nerozhodol.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

8. Okresný súd k prijatej ústavnej sťažnosti uviedol, že vo veci sa od začatia konania v roku 2017 až do mája 2018 priebežne konalo, ale z priloženej chronológie úkonov vyplýva, že od podania odvolania sťažovateľom z 1. júna 2018 a rozhodnutia krajského súdu z 23. júla 2018 (pozri bod 7 tohto nálezu) okresný súd už vo veci nekonal.

9. Predsedníčka okresného súdu oznámila, že pôvodnému zákonnému sudcovi bol rozhodnutím disciplinárneho senátu zo 17. júna 2020 dočasne pozastavený výkon funkcie sudcu v súvislosti s jeho dlhodobou pretrvávajúcim konaním v rozpore s procesnými predpismi, so statusovými zákonmi a evidentne aj s etickými pravidlami správania sudcu, pričom predmetný spis je jedným zo spisov, ktorý dotknutý sudca dosiaľ nevrátil súdu, a to aj napriek početným výzvam vedenia súdu. V tejto súvislosti iniciovala konanie na Okresnom súde Bratislava I na účel vrátenia neoprávnene zadržovaných spisov.

10. Okresný súd poukázal na tú skutočnosť, že vec bola následne 4. augusta 2020 pridelená novej zákonnej sudkyňi a po jej odchode do dôchodku došlo 5. januára 2021 k opätovnej zmene zákonnej sudkyne, ktorá vykonávala (paralelne s úkonmi vedenia súdu) ďalšie úkony smerujúce k zabezpečeniu spisového materiálu, aby sa vo veci mohlo konať.

11. Vzhľadom na uvedené okresný súd pripustil, že podanú ústavnú sťažnosť možno považovať za čiastočne dôvodnú, ale požadovanú sumu finančného zadosťučinenia označil za neprimeranú.

III.2. Replika sťažovateľa:

12. Sťažovateľ vo svojej replike uviedol, že skutočnosti, na ktoré okresný súd poukazuje (porušovanie povinností zo strany zákonného sudcu, zmena zákonných sudcov, rekonštrukcia spisu), neospravedlňujú jeho zodpovednosť za vzniknuté prieťahy v konaní. Tvrdí, že úkony predsedníčky súdu v tejto súvislosti nevedli k ich odstráneniu a zároveň nemožno predpokladať, že budú viesť k ich odstráneniu v dohľadnej dobe. Zotrval preto na svojej ústavnej sťažnosti, ako aj na sume požadovaného finančného zadosťučinenia.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

13. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote je založená na tvrdení, že okresný súd svojou nečinnosťou, resp. neefektívnym postupom v napadnutom konaní spôsobil zbytočné prieťahy.

14. Ústavný súd z vyjadrení účastníkov konania a z predloženej chronológie úkonov súdu zistil, že napadnuté konanie začalo 9. decembra 2017 podaním návrhu sťažovateľa na vydanie platobného rozkazu a nie je právoplatne skončené ani po vyše 4 rokoch a 6 mesiacoch. Okresný súd dosiaľ nerozhodol o späťvzátí návrhu, pričom od pridelenia veci novej zákonnej sudkyňi začiatkom roka 2021 bolo predsedníčkou súdu nariadené vykonanie rekonštrukcie spisu a súd výzvou z 21. júna 2021 požiadal žalobcu a žalovaných o spoluprácu pri rekonštrukcii predmetného spisu. Následne došlo k prerozdeleniu veci novému zákonnému sudcovi v októbri 2021, súd v júni 2022 urgoval právneho zástupcu žalovaných na poskytnutie spolupráce a zároveň požiadal krajský súd o zaslanie uznesenia z 23. júla 2018 a ďalších na vec nadväzujúcich listín.

15. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru, pozn.) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

16. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa sporová strana obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

17. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

18. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie strany sporu a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokovanej veci (predmet sporu) a jej význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02).

19. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že predmetom napadnutého konania je spor o zaplatenie predmetnej sumy na základe zmenky, pričom obdobné spory predstavujú štandardnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov, preto vec nemožno označiť za skutkovo či právne zložitú.

20. V konaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom sa na prietahoch konania podieľa osoba, ktorá podala ústavnú sťažnosť. Ústavný súd konštatuje, že nezistil také správanie sťažovateľa ako strany sporu v napadnutom konaní, ktoré by prispelo

k zbytočným priet'ahom. Ani okresný súd neoznačil správanie s'ťažovateľa za faktor vplývajúci na dĺžku namietaného konania.

21. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní a konštatuje, že okresný súd nielen že vo veci nevydal navrhovaný platobný rozkaz, ale nerozhodol ani o vrátení zaplateného súdneho poplatku, ako sa toho s'ťažovateľ dožadoval ešte v apríli 2018. Okresnému súdu je nutné vytknúť absolútnu nečinnosť od mája 2018 do júna 2021, teda celkovo tri roky, čo je samo osebe z ústavnoprávneho hľadiska neakceptovateľné.

22. S prihliadnutím na už prednesené skutočnosti a bez potreby podrobnejších analýz ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 CbZm 57/2017 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto rozhodnutia). Aj keď je zrejmé, že zbytočné priet'ahy boli spôsobené závažnými nedostatkami vo výkone súdnictva zo strany zákonného sudcu, ktorému bola vec pôvodne pridelená, a stratou spisu, resp. odmietnutím ho vydať súdu, uvedené skutočnosti nezbavujú okresný súd zodpovednosti za vzniknuté priet'ahy v konaní.

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

23. Keďže v čase rozhodovania ústavného súdu nebolo napadnuté konanie právoplatne skončené, ústavný súd v súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu konať v predmetnej veci bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku tohto rozhodnutia).

24. S'ťažovateľ v ústavnej s'ťažnosti žiada priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 eur, ktoré odôvodňuje závažnosťou pochybení súdu v podobe straty spisu a následnej potreby jeho rekonštrukcie, ako aj doterajšou dĺžkou trvania napadnutého konania. Zdôrazňuje, že súd dosiaľ nerozhodol o vrátení súdneho poplatku ani o podanom späťvzati jeho návrhu.

25. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

26. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

27. Vzhľadom na konštatované zbytočné priet'ahy okresného súdu v napadnutom konaní, berúc do úvahy obdobie absolútnej nečinnosti okresného súdu, ako aj celkovú dĺžku konania, ústavný súd považoval za spravodlivé priznanie sumy 3 000 eur ako primerané finančné zadosťučinenie (bod 3 výroku tohto rozhodnutia). V prevyšujúcej časti požadovaného finančného zadosťučinenia ústavnej s'ťažnosti nevyhoviel (bod 5 výroku tohto rozhodnutia).

VI. Trovy konania

28. Ústavný súd priznal sťažovateľovi nárok na náhradu trov konania podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde v celkovej sume 384,08 eur (bod 4 výroku tohto rozhodnutia).

29. Ústavný súd vychádzal pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby (§ 11 ods. 3 vyhlášky) uskutočnený v roku 2021 predstavuje sumu 181,17 eur. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom v sume 10,87 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 192,04 eur za jeden úkon uskutočnený v roku 2021. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu), čo spolu predstavuje sumu 384,08 eur.

30. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. augusta 2022

Miloš Maďar
predseda senátu